

Nr 86

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om avrundning av vissa fordringar till helt krontal, m. m.; given Stockholms slott den 24 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

Främst med anledning av planerad övergång till ett system med automatisk databehandling (ADB) i allmänna mål inom exekutionsväsendet föreslås i propositionen generella bestämmelser om slopande av öretal i fråga om sådana statens fordringar som indrivs som fordran i allmänt mål. Medel som inflyter i sådana mål föreslås skola tillgodoräknas gäldenären i målet endast i hela krontal.

Bestämmelserna föreslås skola träda i kraft i samband med att ADB-systemet börjar tillämpas. En grundläggande bestämmelse om avrundning av fordran vid dess fastställande skall dock enligt förslaget träda i kraft den 1 augusti 1972.

1 Förslag till

Lag om avrundning av vissa fordringar till helt krontal, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 § I den mån ej annat är föreskrivet i lag eller annan författning, skall domstol eller annan myndighet i fråga om fordran, som vid bristande betalning eller eljest indrives av utmättningsman såsom fordran i allmänt mål, bestämma kapitalbeloppet till helt krontal så, att överskjutande öretal bortfaller. Ränta på fordringen skall avrundas till närmast högre hela krontal.

Med allmänt mål avses i denna lag mål hos kronofogdemyndighet om uttagande av skatt eller tull, staten tillkommande avgift eller liknande medel som får uttagas genom utmätning utan föregående dom, böter eller annat som indrives i samma ordning som böter, avgift till statsverket enligt vattenlagen (1918:523) eller belopp som erlagts av allmänna medel och enligt domstols beslut skall återbetalas till statsverket.

2 § Inflyter betalning i allmänt mål i annat än helt krontal, tillgodoräknas gäldenären endast belopp motsvarande närmaste lägre hela krontal.

Överskjutande öresbelopp avräknas där det kan ske från fordran i annat utsökningsmål rörande samme gäldenär. Kan det ej ske, tillfaller beloppet statsverket.

3 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

---

1. Denna lag träder i kraft såvitt avser 2 § den dag Konungen bestämmer och i övrigt den 1 augusti 1972.

2. Konungen kan förordna, att avrundning enligt 1 § skall ske även i fråga om sådan fordran i allmänt mål som fastställts före ikraftträdandet.

3. Konungen kan förordna, att i allmänt mål, som inkommit till utmättningsman före ikraftträdandet, öresbelopp skall utan hinder av 2 § andra stycket återbetalas till gäldenären, om denne begär det.

2 Förslag till

Förordning om ändring i förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning

Härigenom förordnas, att 26 § förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §¹

Skattskyldig åligger att inom den för deklarations avgivande bestämda tiden genom insättning å beskattningsmyndighetens postgirokonto inbetala i deklarationen angivet skattebelopp.

När synnerliga skäl därtill äro, må beskattningsmyndigheten bevilja anstånd med skattens erläggande.

Skatt må erläggas i hela kronor så att överskjutande öretal bortfaller.	Skatt utgår i helt krontal så att överskjutande öretal bortfaller.
--	---

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

3 Förslag till

Lag om ändring i studiemedelsförordningen (1964: 401)

Härigenom förordnas, att 25 § studiemedelsförordningen (1964: 401)² skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Avgiften utgör produkten av det vid årets ingång gällande basbeloppet och den för den återbetalningsskyldige fastställda avgiftskvoten.

Den som hela året varit bosatt i riket är dock icke skyldig att erlagga avgift med mer än en tiondel av avgiftsunderlaget och ej heller med mer än en fjärdedel av den del av avgiftsunderlaget som överstiger avgiftsgränsen.

Avgiftsbelopp enligt första eller andra stycket avrundas till helt krontal vid öretal under femtio nedåt och vid annat öretal uppåt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1960: 609.

² Förordningen omtryckt 1970: 266.

4 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1967: 882) om studiemedelsavgifter

Härigenom förordnas i fråga om förordningen (1967: 882) om studiemedelsavgifter,

dels att 14 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i förordningen, närmast efter rubriken "Särskilda bestämmelser", skall införas en ny paragraf, 23 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Preliminär avgift skall erläggas under avgiftsåret, om den överstiger 200 kronor med en tredjedel senast den 6 juni, en tredjedel senast den 6 september och en tredjedel senast den 6 december,

om den överstiger 100 men icke 200 kronor med hälften senast den 6 juni och hälften senast den 6 september,

om den uppgår till högst 100 kronor i sin helhet senast den 6 juni.

Kvarstående avgift skall erläggas under andra året efter avgiftsåret, med hälften senast den 6 februari och hälften senast den 6 april.

Skall preliminär eller kvarstående avgift enligt första eller andra stycket fördelas på två eller tre betalningstillfällen avrundas det belopp som skall erläggas vid annat tillfälle än det sista uppåt till helt krontal. Öresbelopp varmed avrundning skett skall avräknas vid det sista betalningstillfallet.

23 a §

Preliminär avgift, slutlig avgift och extra avgift avrundas till helt krontal vid öretal under femtio nedåt och vid annat öretal uppåt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *slopande av öretal vid indrivning i allmänna mål, m. m.* och anför.

Inledning

Statsmakternas beslut år 1971 rörande ett system med ADB i allmänna mål inom exekutionsväsendet har aktualiserat frågan om avskaffande av öresredovisning i sådana mål. Frågan har tagits upp av exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) i en skrivelse den 22 oktober 1971. Nämnden hemställer att Kungl. Maj:t vidtar sådana åtgärder att handläggningen av samtliga allmänna mål hos kronofogdemyndighet i princip kan ske med bortseende från öretal.

Framställningen från EON

I den nyssnämnda skrivelsen betonar EON angelägenheten av att enhetliga bestämmelser om öreslös redovisning meddelas beträffande i första hand samtliga allmänna mål. Huvudparten av exekutionsurkunderna i allmänna mål upptar till följd av författningsbestämmelserna skuldbelopp i endast helt krontal, men i vissa fall medger nuvarande bestämmelser inte avjämning av fordran till helt krontal. Brutna krontal kan uppkomma också vid fördelning av influtna medel mellan allmänt och enskilt mål.

Nämnden framhåller att öreslös redovisning i allmänna mål skulle avsevärt förenkla handläggningen hos kronofogdemyndigheterna. Förekomsten av öretal skapar nämligen merarbete såväl vid ränteberäkning och fördelning av influtna belopp som vid upprättande av indriv-

nings-, bokförings- och redovisningshandlingar. Särskilt understryker nämnden att ett rationellt ADB-system inom exekutionsväsendet kräver att anpassning sker till den utveckling mot öreslös redovisning som enligt nämndens mening kan väntas inom samhället.

ADB-system för allmänna mål

I december 1969 avlämnade EON ett principförslag om ADB inom exekutionsväsendet. Statsmakterna har därefter fattat beslut (prop. 1971: 1 bil. 14 s. 113, CU 1971: 10, rskr 1971: 71) om fortsatt utvecklingsarbete i fråga om utnyttjande av ADB inom exekutionsväsendet såvitt avser allmänna mål.

EON:s förslag bygger på en lösning med ett centralt ADB-system som skall administreras av en central myndighet. Centralmyndigheten skall svara för bokföring och redovisning samt för driftövervakning vad gäller såväl fältorganisationen som datasystemet. Utmätningssmannen skall som hittills ha ansvaret för exekutionsarbetet.

Det centrala ADB-registret skall få fortlöpande information från och lämna information till vissa andra centrala och regionala register. Uppdebiteringen av kraven avses ske centralt. Första krav i nya mål sänds ut centralt och betalningar och avkortningar kommer i första hand att kanaliseras till centralmyndigheten.

Genom informationer från andra datasystem och framställning av egna maskinläsbara handlingar, t. ex. inbetalningskort, beräknas omkring 45 % av antalet inkommande transaktioner kunna erhållas direkt läsbara för systemet. Detta gäller framför allt nya mål, betalningar över postgiro samt information från andra dataregister. För en stor del av övriga transaktioner beräknas underlaget kunna framställas maskinellt för senare manuell komplettering. Debiteringar med manuell underlag, avkortningar och anstånd kan registreras i för maskinsystemet direkt avläsbar form redan hos den rapporterande myndigheten och översändas till centralmyndigheten.

Den första etappen för systemets införande avser i stort sett behandling av allmänna mål samt organisations- och författningsändringar härför. Omkring halvårsskiftet 1972 beräknas denna etapp vara så långt utvecklad, att systemet försöksvis kan tillämpas i ett kronofogdedistrikt. Totalt beräknas denna etapp i utvecklingsarbetet vara slutförd vid utgången av år 1973.

Allmänna mål

Med allmänt mål avses enligt 1 § utsökningskungörelsen (1971: 1098) mål om uttagande av skatter, böter eller andra på indrivning beroende medel. Annat mål kallas enskilt mål.

Skillnaden mellan allmänt och enskilt mål går tillbaka på 14 § andra stycket utsökningslagens promulgationsförordning (1877: 31 s. 51), där det sägs att utsökningslagens bestämmelser inte äger tillämpning i de fall, då utmätning utan dom eller utslag äger rum för "utskylder, allmänna avgifter, expeditionslösen, hantlangning vid laga skifte eller annat dylikt, utan gälle härom vad redan är eller framdeles varder stadgat".

Som allmänt mål handläggs förutom indrivning av skatter, tullar och vissa avgifter även indrivning av böter m. fl. fordringar av offentlig-rättslig natur. Hit räknas s. k. vattendomstolsavgifter, belopp som tilltalad dömts att erlagga med stöd av 31 kap. 1 § rättegångsbalken — s. k. domstolskostnader — samt medel som skall återbetalas enligt 8 eller 13 § lagen (1919: 367) om fri rättegång. Generellt gäller i övrigt att sådan statens fordran, som kan utmätas utan föregående dom eller utslag, indrivs som fordran i allmänt mål, t. ex. avgifter enligt luftfartslagen (1957: 297), lantmäteritaxan (1960: 332), expeditionskungörelsen (1964: 618), studiemedelsförordningen (1964: 401) samt förordningen (1967: 882) om studiemedelsavgifter. Området är synnerligen heterogent. Ett fåtal fordringsslag av icke offentligrättslig natur kan ge upphov till allmänna mål. De indrivs som direkt skatt enligt 61 § uppbördskungörelsen (1967: 626). Mål av sistnämnda slag torde dock inte ha förekommit på lång tid. De avser bl. a. riddarhuskapitationsavgifter. Dessa avgifter har det gemensamt att de tidigare togs ut vid den allmänna uppbörden. Som allmänna mål anses också mål om handräckning på grund av särskilda avtal för uttagande av fordran som tillkommer annan stat, huvudsakligen skatter och böter.

Avjämnning till helt krontal enligt gällande författningar

Vid debitering av skatt gäller i största utsträckning att skattebeloppet anges i helt krontal. Så är fallet beträffande bl. a. skatter enligt uppbördsförordningen (1953: 272), förordningen (1958: 295) om sjömansskatt, fordonsskatter enligt förordningen (1922: 260) om automobilskatt m. fl. författningar och skatt enligt förordningen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt. Likaledes debiteras skatt enligt förordningen (1968: 430) om mervärdesskatt i helt krontal, liksom fordran enligt tulltaxeringsförordningen (1960: 391) och avgifter som avses i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. Studiemedelsavgifter bestäms i praxis till hela krontalsbelopp.

För åtskilliga skatter är beräkningsgrunden så bestämd, att öretal inte alls kan uppkomma eller uppkommer endast vid nedsättning av skatten. Beträffande ränta eller restavgift föreskrivs vanligen att öretal skall jämnas uppåt till närmast hela krontal.

För vissa skatter saknas dock bestämmelser om avjämning till helt krontal. Sådana bestämmelser finns inte i förordningen (1908: 128) angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1908: 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, förordningen (1928: 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster samt kupongskatteförordningen (1970: 624). I förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning föreskrivs inte obligatorisk avjämning till helt krontal men författningen ger möjlighet härtill och så sker oftast i praktiken. Vid påföring av skatt på aktier och obligationer enligt stämpelskatteförordningen (1964: 308) kan öretal uppkomma.

Detsamma är fallet vid debitering av avgifter enligt förordningen (1967: 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område m. fl. författningar om prisregleringsavgifter utom när avgifterna uppbärs av tullverket. Räkna på förrättningsavgifter debiteras utan föreskrift om öresavrundning, t. ex. enligt lantmäteritaxan (1960: 332) och lantbruksnämndstaxan (1967: 445).

Även för andra fordringar av nu avsett slag torde i stort sett saknas möjlighet att avjämna fordringsbeloppet till helt krontal. I praktiken utdöms emellertid inte böter så att öretal uppkommer, möjligen med undantag för disciplinbot. Varken domstolskostnader eller fria rättegångsmedel avjämnas till helt krontal.

Slutligen kan erinras om att öretal regelmässigt uppkommer vid omräkning till svenskt mynt av fordran som tas ut här enligt handräckningsavtal med främmande stat rörande skatter, böter, förverkad egendom m. m.

Departementschefen

Sedan åtskillig tid tillbaka gäller för ett stort antal fordringslag inom den offentliga sektorn, att fordringsbeloppet bestäms så att öretal inte uppkommer. Så är fallet beträffande den helt övervägande delen skattefordringar, bl. a. de direkta skatterna, mervärdeskatten och tullar liksom i fråga om socialförsäkringsavgifterna. Även taxor och liknande avgifter beräknas enligt regler som innebär att öretal inte uppkommer. T. ex. i fråga om studiemedelsavgifter har det i praxis ansetts nödvändigt — särskilt med hänsyn till tillämpad ADB-teknik — att fastställa avgifterna i hela krontalsbelopp.

Självfallet sammanhänger detta med de fördelar som öreslös debitering innebär från arbets- och kontrollsynpunkt. En ökad användning av ADB-system vid debiteringen av det allmännas fordringar har accentuerat fördelarna med debitering i hela krontalsbelopp.

Som påpekats i det föregående har beslut fattats av statsmakterna beträffande ett ADB-system vid indrivning i allmänna mål. Bl. a. med

anledning härav har exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) hos Kungl. Maj:t hemställt om sådana åtgärder att handläggningen hos kronofogdemyndighet av allmänna mål i princip kan ske med bortseende från öretal. EON understryker att öreslös redovisning i allmänna mål skulle avsevärt förenkla handläggningen hos kronofogdemyndigheterna.

I det föregående har lämnats en översikt över vilka fordringar som ger upphov till allmänna mål vid indrivning. Det framgår därav att merparten av dessa är sådana som f. n. fastställs utan öretal. Om man tar hänsyn till praxis synes debitering av öretal ske endast i fråga om följande fordringslag, nämligen vissa skatter av mindre omfattning beloppsmässigt sett, prisregleringsavgifter på jordbrukets och fiskets område, fordran på domstolskostnader och till följd av särskild rättsverkan enligt 36 kap. rättegångsbalken, fordran enligt lagen om fri rättegång samt vissa räntefordringar, för vilka bestämmelser om avrundning till helt krontal inte meddelats. För fordran som tillkommer utländsk stat och indrivs här saknas bestämmelser om sådan avrundning; detsamma torde vara fallet beträffande fordringar av icke offentlig natur som vid indrivning föranleder allmänt mål.

Det är uppenbart att öreslös redovisning vid indrivning i allmänna mål skulle medföra väsentliga fördelar, som ytterligare kommer att träda i dagen när det planerade ADB-systemet börjar tillämpas. Att räkna med öretal i systemet skulle nämligen komplicera programmeringen och göra bearbetningen i datamaskinen långsammare. Det rör sig om kostnader som uppgår till tiotusentals kronor i initialskedet; merkostnaden i fråga om maskintid sedan systemet börjat fungera beräknas till omkring 60 000 kr. per år. Till detta skall läggas en avsevärd inbesparing av arbetstid vid målens handläggning och i de manuella rutinerna före maskinbearbetningen. Förlusten för statsverket av öretalsbortfallet torde inte överstiga 10 000 kr. per år.

Allt talar sålunda för att den av EON föreslagna reformen bör genomföras. Den nya ordningen bör kunna tillämpas vid den försöksverksamhet för det nya ADB-systemet som avses ta sin början i augusti 1972. Emellertid vill jag förorda att man går ett steg längre i förenklande syfte. Enligt min mening bör avrundning till helt krontal göras i fråga om fordringar av nämnda slag inte bara på indrivningsstadiet. Samma princip bör tillämpas redan när fordringen fastställs av domstol eller annan myndighet. Härigenom undgår man bl. a. bestyret med avkortning av öretal när fordringen lämnas till utmättningsman för indrivning. Allmänt bör gälla, att sådana fordringar som kan indrivnas som fordran i allmänt mål bör vad avser kapitalbeloppet fastställas i helt krontal så att överskjutande öretal bortfaller. Utgående ränta bör däremot, såsom fallet är f. n. i fråga om räntor på vissa sådana fordringar, jämnas uppåt till helt krontal. Merkostnaden för en sådan ordning i

förhållande till den av EON föreslagna torde bli helt obetydlig. Det är nämligen att märka att det största antalet fordringar som f. n. bestäms med öretal utgörs av domstolskostnader, vilka betalas enbart till utmätningsman. Allmänna mål om domstolskostnader utgör ca 42 500 per år och öresbortfallet beräknas medföra en årlig förlust för statsverket om ca 4 000 kr. Beloppet ingår i nyss angivna totalförlust för statsverket om 10 000 kr. för det fall att öresavjämnningen begränsades till indrivningstadiet.

Jag vill understryka att den regel om avrundning som jag förordat inte inverkar på gäldenärs skyldighet att erlægga betalning i brutet krontal, när beloppet skall uträknas av denne, så som fallet är beträffande vissa skatter och avgifter. Om betalning erläggs med för lågt belopp, skall dock myndighet även i sådant fall påföra tillkommande summa i helt krontal.

Den generella regeln om öresbortfall bör gälla endast suppletärt, dvs. nuvarande regler om avrundning till helt krontal uppåt eller nedåt beroende på öretalets storlek skall ta över den generella regeln. En sådan ordning tillämpas f. n. i fråga om studiemedelsavgifter. Jag förordar, efter samråd med statsrådet Moberg, att den praxis som utbildat sig vid påföring av dessa avgifter nu får komma till uttryck genom nya bestämmelser i studiemedelsförordningen och förordningen om studiemedelsavgifter. Mitt förslag om en generell regel på området föranleder också en ändring i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Vad särskilt beträffar de fordringar av icke offentlig natur, som kan föranleda att allmänna mål uppkommer, bör enligt min mening utvärderas möjligheterna för att de i fortsättningen indrivs hos kronofogdemyndighet som vanliga privata fordringar, dvs. som fordran i enskilt mål. Detta kan i och för sig enkelt åstadkommas genom en ändring av 61 § uppbördskungörelsen.

Vad beträffar förfarandet vid indrivningen fordrar den ordning som här avses att frivillig betalning från gäldenär mottas endast i helt krontal. En bestämmelse härom kan givetvis inte hindra att betalning sker med belopp som innefattar öretal. Vidare kan öretal uppkomma vid försäljning av utmätt gods och, framför allt, när medel som inflyter vid frivillig betalning eller efter utmätning fördelas mellan allmänt och enskilt mål. Att i dylika fall återbetala öresbelopp till gäldenären skulle givetvis tynga systemet avsevärt och dessutom ofta inte te sig särskilt meningsfullt ens för denne. Regeln bör normalt vara den, att öretal som avser fordran i allmänt mål i första hand tillgodoräknas gäldenären i annat utskömningsmål, om sådant föreligger. Är så inte fallet, bör överskjutande öretal tillfalla statsverket. Givetvis förutsätter denna ordning att gäldenären har underrättats om att öretal inte tas emot som betalning resp. tillfaller statsverket.

Vad jag nu förordat om avrundning av fordran till helt krontal vid

fordrans fastställande och motsvarande avrundning av medel som flyter in vid indrivning avser i första hand statens fordringar. För de fordringar som tillkommer utländsk stat och indrivs här som fordran i allmänt mål får utan särskilda bestämmelser härom anses gälla de svenska reglerna om indrivning, jämför lagen (1969: 200) om uttagande av utländsk skatt och allmän avgift.

Bestämmelser enligt de riktlinjer jag angett i det föregående måste självfallet kompletteras med regler om bokföring och avkortning samt kontroll m. m. i systemet. Reglerna härom kan meddelas utan riksdagens medverkan. Det bör vidare ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om avkortning till helt krontal i fråga om fordringar som uppdebiterats med öretal och föreligger för indrivning hos utmätningsman när ADB-systemet börjar tillämpas. I sådana äldre mål bör det också vara möjligt att under en övergångstid återbetala öresbelopp till gäldenär, nämligen om denne begär det.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

- 1) lag om avrundning av vissa fordringar till helt krontal, m. m.,
- 2) förordning om ändring i förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning,
- 3) lag om ändring i studiemedelsförordningen (1964: 401),
- 4) lag om ändring i förordningen (1967: 882) om studiemedelsavgifter.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

